

**แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเทหน่ากู
ของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์
อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่**

THE CONSERVATIVE APPROACH THE TE-HNA-KU MUSIC CULTURE OF KAREN,
BAN CHAN SUB-DISTRICT, KANLAYANI WATTHANA DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE

ธนพชร นุตสาระ

Vol. 15 No. 2 April-September

CHIANGMAI
RAJABHAT
UNIVERSITY

แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเท่หน้ากูของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

THE CONSERVATIVE APPROACH THE TE-HNA-KU MUSIC CULTURE OF KAREN,
BAN CHAN SUB-DISTRICT, KANLAYANI WATTHANA DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ธนพชร นุตสาระ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเท่หน้ากูของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางด้านมานุษยวิทยาดนตรี (Anthropology of Music) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเท่หน้ากูของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเท่หน้ากูของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ศึกษาแนวทางการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีเท่หน้ากูของชาวกะเหรี่ยง เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยว ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้จะเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนา วิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะทางกายภาพของเท่หน้ากูจะมีกล่องเสียงรูปร่างคล้ายเรือ มีคอโค้งงอขึ้นออกจากกล่องเสียง ฝาปิดด้านหน้าจะใช้แผ่นอลูมิเนียม ลูกบิดทำจากไม้ไผ่ ขึ้นสายด้วยสายเบรกรถจักรยาน ระหว่างลูกบิดกับแกนกลางแผ่นฝา ที่ปิดกล่องเสียงมีสายจำนวนตั้งแต่ 6-12 สาย ตั้งสายด้วยระบบบันไดเสียงเพนตาโทนิค เมเจอร์ และเพนตาโทนิค ไมเนอร์ การบรรเลงโดยการดีดสายมือซ้ายทำหน้าที่เป็นเสียงเบสหรือเสียงประสาน รวมทั้งเสียงโดรน (Drone) ส่วนมือขวา ดีดเป็นทำนอง บรรเลงประกอบการอ้อฮาหรือบทเพลงทั่วไป

ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเท่หน้ากูของชาวกะเหรี่ยงนั้น สำหรับโรงเรียนควรให้เครื่องดนตรีเท่หน้ากูถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรดนตรีท้องถิ่น หน่วยงานรัฐควรจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อให้เครื่องดนตรีเท่หน้ากูมีเวทีสำหรับการแสดง รวมทั้งวัด เมื่อมีงานประเพณีควรให้มีเครื่องดนตรีเท่หน้ากูมีบทบาทหน้าที่ในงานประเพณีนั้นๆ เพื่อให้ชาวปกากะญอเห็นคุณค่าในตัวเอง

ในด้านการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงเข้าสู่การท่องเที่ยว เนื่องจากตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดขายทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ชุมชนควรมีความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ หน่วยงานรัฐ และโรงเรียน ทั้งสามที่จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เครื่องดนตรีเท่หน้ากูมีเวทีสำหรับการแสดงในฐานะเครื่องดนตรีชาติพันธุ์ของชาวกะเหรี่ยงที่มีศักยภาพเหมือนเครื่องดนตรีอื่นๆ รวมทั้งเพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรีประจำชาติพันธุ์ของตนเอง

คำสำคัญ: ดนตรีพื้นบ้าน มานุษยวิทยาดนตรี มานุษยวิทยา ดนตรีกะเหรี่ยง ดนตรีชาติพันธุ์

ABSTRACT

The research on The Conservative Approach the Te-hna-ku Music Cultural of Karen. This research focuses on the study of: 1) the Te-hna-ku music cultural knowledge of the Karen 2) the process of conserving the Te-hna-ku music culture of the Karen 3) the process of applying the Te-hna-ku music to the tourism at Ban Chan, Kanlayani Watthana District, Chiang Mai Province. This research involving a qualitative and an anthropology of music method has thrown up the following significant results;

The collected data from the documents, the interview and using participatory observation shows that the physical appearance of Te-hna-ku has the resonance box like a boat, the neck bend to protrude from the sound box. The front of the resonance box is covered with the aluminium pad. The tuning pegs are made from the bamboo stretched between tuning pegs and the lid of the sound box by the bicycle break cables. The Te-hna-ku has 6-10 strings and using the major and minor pentatonic scales. Te-hna-ku is played by both hands: that is the right hand plays the melody or chord and the left hand plays bass or harmony and drone. Te-hna-ku is played accompanying the Aeu-Ta or other songs.

According to the musical culture conservation of the Karen, the school should contain the Te-hna-ku in the folk music curriculum, and the government or the public agencies should promote the Te-hna-ku shows in any public activities, including the temple fairs or the traditional activities in order to make the Pgazkoenyau or the Karen people realize the value of the musical culture and conserve it.

For the application of the Te-hna-ku for to the tourism, it is found that Ban Chan, Kanlayani Watthana District is one of the natural tourist attractions and also the Karen culture, so the cooperation between the community, the government, the private agencies and the three community schools should created to support the activities in promoting the music culture and to give opportunity to the Te-hna-ku shows as the potential Karen ethnic music. Moreover, it is important to make the young Karen absorb the value of their owned ethnic musical culture and conserve.

Keywords: Folk Music, Ethnomusicology, Anthropology, Music Karen, Ethnic Music

บทนำ

ดนตรีเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกชาติพันธุ์และความรู้เรื่องของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ความมีอารยธรรมของแต่ละสังคมจะต้องมีดนตรีเข้าไปมีองค์ประกอบร่วมกันเสมอ การแสดงออกทางดนตรีจึงเป็นสิ่งที่คนในสังคมสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อการบันเทิงหรือเพื่อใช้ประกอบในพิธีกรรม

กะเหรี่ยง เป็นชื่อที่คนทั่วไปใช้เรียกกลุ่มชนชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่หนาแน่นในเขตบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย “กะเหรี่ยง” หมายถึง “ดึกดำบรรพ์” มีชนเผ่ากะเหรี่ยงกลุ่มหนึ่งที่เรียกตนเองว่า “ปกาเกอญอ” ซึ่งแปลว่า “คน” ชาวปกาเกอญอเป็นกลุ่มชนชาติพันธุ์หนึ่งที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลายมารวมกัน (ลักษณะกะเหรี่ยงในประเทศไทย, ม.ป.ป.) เนื่องจากตำบลบ้านจันทร์เป็นตำบลหนึ่งที่อยู่ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา ได้แยกออกจากอำเภอมะแม่ม อำเภอกัลยาณิวัฒนา มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและมีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวปกาเกอญอที่สามารถดึงดูดผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งอดีตที่ผ่านมาตำบลบ้านจันทร์เป็นสถานที่เดินทางด้วยความยากลำบาก ทำให้วัฒนธรรมที่อยู่ภายนอกไม่สามารถเข้าได้ การดำเนินวิถีชีวิตเป็นแบบเรียบง่าย

ชาวปกากะญอ ตำบลบ้านจันทร์ มีรายได้จากการทำการเกษตรที่ส่งโครงการหลวง หลังจากที่มีอำเภอกัลยาณิวัฒนา ได้แยกออกจากอำเภอมะแม่มานั้น จำเป็นต้องมีระบบสาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของไฟฟ้า ประปา หรือเส้นทางในการเดินทาง ได้มีการพัฒนาเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว มีบุคคลภายนอกเริ่มเสาะแสวงหาสถานที่ท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ ซึ่งตำบลบ้านจันทร์มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม นอกจากนั้น โครงการหลวงได้พัฒนาสถานที่ให้มีที่พักสำหรับบุคคลภายนอก จึงทำให้เกิดการสร้างรีสอร์ทและโฮมสเตย์ตามขึ้นมาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ ทำให้บุคคลภายนอกเข้าไปตั้งรกรากทำมาหากินมากขึ้น มีร้านค้า ร้านอาหาร ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นความเจริญจากภายนอกเข้าสู่สังคมภายในของชาวปกากะญอ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ชาวปกากะญอเริ่มมีการปรับตัวมากขึ้น ทั้งด้านความเป็นอยู่ ที่พัก อาหารการกินที่ดี รวมทั้งคนหนุ่มสาวคนรุ่นใหม่ของชาวปกากะญอที่มีโอกาสได้รับการศึกษาจนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทำให้มีแนวคิดที่แตกต่างกับคนรุ่นเก่า ทำให้รับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าสู่ชุมชนของตนเอง นอกจากนั้น เมื่อระบบสาธารณูปโภคเข้ามาสู่ชุมชน การรับสื่อรูปแบบต่างๆ จากโทรทัศน์ จานดาวเทียม หรืออินเทอร์เน็ต ทำให้วัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง

เตหน่ากู เป็นวัฒนธรรมดนตรีของชาวปกากะญอที่ได้สืบทอดกันโดยการจดจำต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยการเรียนรู้ผ่านระบบการฟัง การปฏิบัติและการนำไปบรรเลง เตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีที่กำลังจะสูญหาย เนื่องจากวัฒนธรรมดนตรีจากภายนอก การใช้ชีวิตจากเพลงสตริง เพลงลูกทุ่งเปิดในงานเทศกาลประเพณีแทนการใช้เครื่องดนตรีเตหน่ากู ทำให้เตหน่ากูถูกลดบทบาทลง จึงต้องมีการปรับประยุกต์และการอนุรักษ์เพื่อให้เตหน่ากูได้ดำรงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวปกากะญอเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์และแนวทางการปรับประยุกต์เพื่อเข้าสู่การท่องเที่ยวของตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาแนวทางการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวของตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้านมานุษยวิทยาดนตรี ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม จดบันทึกทางด้านวัฒนธรรมและดนตรี รวมทั้งจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านดนตรี และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาสร้างแนวทางเพื่อให้เตหน่ากูเครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยง ตำบลบ้านจันทร์ สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และปรับประยุกต์ให้เข้ากับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตรวมทั้งพื้นฐานวัฒนธรรมเดิมของชาวกะเหรี่ยงเอง

ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยตั้งแต่บริบทที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง ตลอดจนการนำเอาเครื่องดนตรีไปประยุกต์ใช้ในมิติมุมมองต่างๆ โดยเน้นให้สมาชิกในชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่จะศึกษา ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาบริบทและแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงฯ

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูชาวกะเหรี่ยงฯ

ขั้นตอนที่ 3 หาแนวทางการปรับปรุงยุควัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงฯ

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลภูมิปัญญาชุมชนทางวัฒนธรรมดนตรี ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูชาวกะเหรี่ยงที่เป็นปัจจุบัน เช่น ลักษณะทางกายภาพ วิธีการทำเครื่องดนตรี การตั้งเสียง วิธีการบรรเลง เป็นต้น
2. เพื่อระบุและวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของการดำรงอยู่หรือการสูญหายของเตหน่ากู

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มนักดนตรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูดนตรีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีเตหน่ากู จำนวน 10 คน แบ่งได้ดังนี้
 - ประชาชนชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู โดยการเลือกแบบการอ้างอิงแบบปากต่อปาก (Snowball Sampling) สำหรับผู้ที่บรรเลงเตหน่ากูเท่านั้น เพื่อสัมภาษณ์ค้นหาข้อมูลพื้นฐาน ตลอดจนข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง
 - ศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยทำการวิเคราะห์บริบทของชุมชนในพื้นที่

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- สภาพข้อเท็จจริงของวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู
- องค์ความรู้ของเตหน่ากูทางด้านลักษณะทางกายภาพ เช่น การตั้งเสียง วิธีการบรรเลง เป็นต้น

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการทำวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในภาพรวมของปัญหา มีขั้นตอนดังนี้

1. สัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป
 - การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
 - สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ
 - สังเกตแบบมีส่วนร่วม
2. ภาคสนาม
 - การศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน เพื่อศึกษากิจกรรมของชาวกะเหรี่ยงที่ทำอยู่ในพื้นที่ โดยเน้นวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูในด้านการดำรงอยู่ การถ่ายทอดและการปรับตัวต่อบริบทต่างๆ ของสังคม
 - ศึกษาองค์ความรู้เครื่องดนตรีเตหน่ากูด้านต่างๆ
 - สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องปัญหาที่พบและแนวทางการแก้ไข เพื่อให้ได้ความคิดและแนวทางที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง
2. แนวทางสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นการสนทนา และประเด็นการประชุมกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อด้านอินเทอร์เน็ต บทความทางวิชาการ นอกจากนี้ยังมีสื่อจากฐานข้อมูลแหล่งต่างๆ รวมทั้งศึกษาจากเอกสารเชิงพื้นที่ศึกษา
2. ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ผู้วิจัยได้ทำการลงภาคสนามที่ศึกษาโดยตรงจากการสัมภาษณ์ นำเสนอแนวคิดและประสบการณ์จากผู้เขียนโดยตรง ด้วยการสำรวจสภาวะวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู สำรวจข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องดนตรีเตหน่ากู และข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การดำรงอยู่ ด้วยวิธีการดังนี้
 - เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูโดยตรง
 - เก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม สนทนากลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ด้านวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูชาวกะเหรี่ยง
3. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก บันทึกวิดีโอ การสนทนา บันทึกเสียงการสนทนา สัมภาษณ์บุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและภาพถ่าย เพื่อนำมาวิเคราะห์รายละเอียดจำแนกประเด็นต่างๆ และสรุปเป็นประเด็นของการวิจัยในด้านเนื้อหาขององค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมดนตรี และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา รวมถึงการใช้ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาดนตรี
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงมาสรุปเพื่อเป็นเป้าประสงค์ทางด้านองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง
3. ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียงลำดับประเด็นหลักๆ เกี่ยวกับองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง พร้อมกับศึกษาจากเอกสารที่ค้นคว้ามาประกอบ เพื่อให้เหตุผลที่สำคัญ
4. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้จากปราชญ์ชาวบ้าน มาวิเคราะห์จำแนกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ของเครื่องดนตรีเตหน่ากู
5. สรุปข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู ด้านลักษณะทางกายภาพ ระบบเสียง วิธีการบรรเลง บทเพลง เทคนิคการบรรเลง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงฯ

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดเป้าหมายและออกแบบแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรี เตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ใช้ข้อมูลที่ได้จากเป้าหมายที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยจากปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มนักดนตรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูดนตรีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีเตหน่ากู จำนวน 10 คน ในการกำหนดทิศทางการหาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียงให้ได้เนื้อหาของบริบทที่มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงให้ดำรงอยู่

วิธีการทำวิจัย

นำเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดการประชุมกลุ่ม เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู พบว่าสิ่งที่ควรจัดกระทำ คือ 1) จัดการอบรมการบรรเลงเตหน่ากู และ 2) ทำหลักสูตรท้องถิ่นในหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี) มีวิธีการดังนี้

1. จากแนวคิดของผู้วิจัยที่เลือกโรงเรียนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และโรงเรียนที่มีครูดนตรี ซึ่งพบว่าโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนา เป็นโรงเรียนที่เหมาะสมกับการจัดการอบรมให้ความรู้เรื่องเครื่องดนตรีเตหน่ากู เนื่องจากมีครูดนตรีที่เป็นชาวกะเหรี่ยงและมีนักเรียนที่เป็นชาวกะเหรี่ยง 95 เปอร์เซ็นต์ ควรจัดการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู เพื่อให้ครูดนตรีและนักเรียนสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนหรือรุ่นน้องต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งการอบรมเชิงปฏิบัติการมีขั้นตอนดังนี้

- มีการรับสมัครและการคัดเลือกผู้ที่เข้ารับการอบรมการบรรเลงเตหน่ากู โดยปราชญ์ดนตรีชาวกะเหรี่ยง
- จัดการอบรมโดยมีเนื้อหาทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง
- สรุปผลการอบรมเชิงปฏิบัติการและเผยแพร่กลุ่มที่ได้รับการอบรมต่อสาธารณะ

2. นำผลจากการวิเคราะห์ห้วงความรู้วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงมาเรียบเรียงเพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี) และทำสื่อโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเตหน่ากู และคู่มือการบรรเลงเตหน่ากู ดังนี้

- ตรวจสอบเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงโดยปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียนครูดนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีเตหน่ากู รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

- นำเนื้อหาดนตรีเตหน่ากูมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี) เพื่อเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของเตหน่ากู ลักษณะทางกายภาพ ระบบเสียง วิธีการบรรเลง และบทเพลง เพื่อเป็นคู่มือและได้โปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเตหน่ากู

- เผยแพร่ให้โรงเรียนที่อยู่ในตำบลบ้านจันทร์ และองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนหรือการอบรม เพื่อให้เครื่องดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงดำรงอยู่ รวมทั้งให้อาจารย์และนักเรียนช่วยกันยกระดับความรู้ความเข้าใจทักษะและทัศนคติในด้านวัฒนธรรมดนตรีและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการจากปราชญ์ชาวบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการอบรมเชิงปฏิบัติการเครื่องดนตรีเตหน่ากู เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ขั้นตอนนี้สรุปได้จากการศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง และแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง เพื่อนำเข้าสู่การปรับประยุกต์ในการนำไปสู่การท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงมาปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในเรื่องการท่องเที่ยว
2. เพื่อนำแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากู มาปรับกระบวนการให้เข้าสู่การท่องเที่ยว

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ข้อมูลจากกลุ่มที่ 1 ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มนักดนตรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูดนตรีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีเตหน่ากู จำนวน 10 คน นำมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 ได้แก่ สถานประกอบการ หน่วยงานราชการและเอกชน รวมทั้งวัด จำนวน 10 คน เพื่อกำหนดแนวทางร่วมกันในการปรับประยุกต์เพื่อให้เข้ากับรูปแบบการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา นำผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง มาออกแบบแนวทางเพื่อใช้ในการปรับประยุกต์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูลใช้การจดบันทึก บันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง จากการสัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 เพื่อใช้เนื้อหาและแนวคิดต่างๆ นำมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 สถานประกอบการ หน่วยงานราชการและเอกชน รวมทั้งวัดในการวิเคราะห์และจัดหาแนวทางร่วมกัน ดังนี้

1. สัมภาษณ์เชิงลึกในด้านการประยุกต์เข้าสู่การท่องเที่ยว
2. สัมภาษณ์เชิงลึก เจ้าของสถานประกอบการ หน่วยงานรัฐบาลและเอกชน เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของสถานประกอบการ
3. สัมภาษณ์เชิงลึกหน่วยงานราชการและเอกชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น และนำมาวิเคราะห์แก้ไขปัญหาให้เกิดแนวทางการปรับประยุกต์ร่วมกัน
4. สัมภาษณ์เชิงลึกทางวัด เพื่อหาแนวทางในการนำวัฒนธรรมดนตรีเทหนากุ้เข้าสู่งานประเพณีและเทศกาลต่างๆ
5. ประชุมร่วมกันในการหาทางออกเพื่อการปรับประยุกต์เข้าสู่การท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพความรู้วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงฯ

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีเทหนากุ้ พบว่า เทหนากุ้เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายที่สามารถบรรเลงได้ทั้งทำนองและเสียงประสานในตัวเอง เทหนากุ้มีบทบาทหน้าที่ในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ในด้านประกอบการร้องในการอ้อฮาและประกอบการร้องเพลงอื่นๆ รวมทั้งยังใช้ในการเกี่ยวพาราสีในอดีตที่ผ่านมา ปัจจุบันการบรรเลงเทหนากุ้ลดลงเนื่องจากชาวกะเหรี่ยงตำบลบ้านจันทร์มีสื่ออื่นๆ โทรศัพท์ จานดาวเทียม จึงสามารถเลือกเสพสิ่งบันเทิงอื่นๆ ทำให้เทหนากุ้ลดบทบาทหน้าที่ลง ปัจจุบันในตำบลบ้านจันทร์มีผู้บรรเลงเทหนากุ้เพียง 3 คน เท่านั้น

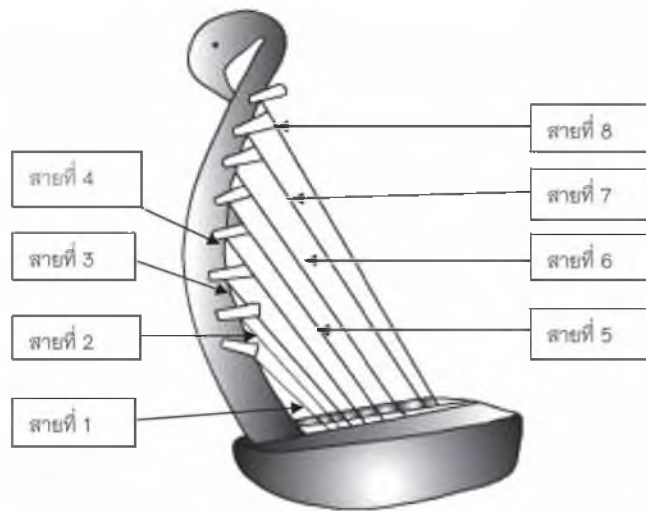
ลักษณะกายภาพของเทหนากุ้

1. กล้องเสียงเทหนากุ้ ในปัจจุบันทำจากไม้สักหรือไม้เนื้ออ่อน ไม้ที่เป็นท่อนจะนำมาเป็นตัวเทหนากุ้
2. คอหรือทวน จะเป็นแผ่นไม้มีความหนาประมาณ 2 นิ้ว กว้างไม่ต่ำกว่า 8 นิ้ว แล้วนำมาตัดให้โค้งงอ ถ้าไม่มีความกว้างมากจะได้ความโค้งเยอะเช่นกัน
3. ลูกบิด มักทำจากไม้ไผ่ที่มีอายุ 3-4 ปี หรือแกนไม้เนื้อแข็ง มีตั้งแต่ 6-12 อัน
4. ฝาปิดโพรง ทำจากหนังสัตว์ ต่อมาทำจากสังกะสี ไม่ว่าจะเป็นปี่หรือหลังคาสังกะสีทั่วไป เนื่องจากหนังสัตว์มีปฏิกิริยากับอุณหภูมิรอบข้าง ถ้าอากาศหนาวหนังสัตว์จะแข็งตัว ถ้าอากาศร้อนหนังสัตว์จะอ่อนตัว มีผลต่อการตั้งสาย
5. สายเทหนากุ้ แต่เดิมทำจากรากจอบชื้อ ซึ่งเป็นพืชที่อยู่ในตระกูลเถาวัลย์หรือหวายโดยแช่น้ำไว้ประมาณครึ่งวัน เพื่อเพิ่มความเหนียวนุ่ม หรือทำจากเอ็นของสัตว์ ซึ่งจะมีขั้นตอนในการทำยุ่งยากและ เมื่อนำมาแช่น้ำจะส่งกลิ่นเหม็น จึงไม่นิยมนำมาทำ ต่อมานำสายเบ็ดมาทำสายเทหนากุ้ จากนั้นจึงนำสายเบรกรถจักรยานมาเป็นสายเทหนากุ้ ด้วยคุณสมบัติของสายเบรกรถจักรยานที่เป็นเกลียวของแต่ละเส้นจึงทำให้เสียงของเทหนากุ้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเครื่อง

การทำเทหนากุ้

1. นำท่อนไม้มาตัดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู เจาะไม้ด้านในให้เป็นโพรง กล้องเสียงของเทหนากุ้ก็ทำจากไม้ที่มีเนื้อไม้แข็งและไม่อ่อนจนเกินไป ขึ้นรูปร่างคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูชุดภายในจะมีรูปร่างคล้ายเรือ ขัดผิวไม้ให้เรียบ
2. คอทำจากไม้เนื้อแข็งรูปโค้ง ที่คอเจาะรูเพื่อใส่ลูกบิดที่มักทำจากไม้ไผ่แก่ นำแผ่นไม้มาตัดให้โค้งงอ และลบเหลี่ยมไม้แล้ว ขัดผิวไม้ให้เรียบ
3. ใช้แผ่นเรียบสังกะสีเพื่อปิดกล่องเสียง โดยนำสังกะสีมาตัดให้ได้ขนาดของกล่องเสียงเทหนากุ้ จากนั้นจึงปิดด้านบนด้านที่คล้ายหัวเรือต่อกับเทหนากุ้ ขึ้นสันตรงกลางให้ตรงและเจาะรู เพื่อจะใช้หมุดตรึงระหว่างทวนกับตัวกล่องเสียง

4. นำกล่องเสียงและคอมาประกบโดยใช้หมุดยึดข้างใน เพื่อให้ไม่ให้คอหรือทวนขยับหรือเคลื่อนที่ หลังจากนั้นนำฟามาปิดใช้หมุดตอกยึดกับกล่องเสียง แล้วใช้สายเบรกรถจักรยานโดยที่สายข้างหนึ่งยึดตรงกับกล่องเสียง สายอีกข้างหนึ่งถูกตรึงกับคอที่มีรูปโค้ง คอยึดติดโดยตรงกับกล่องเสียงสายของเตหน่ากู

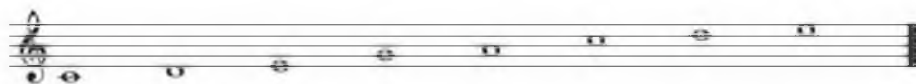

ภาพที่ 1 ลักษณะกายภาพเตหน่ากู

การตั้งสายเตหน่ากู

แบบบันไดเสียงเพนตาโทนิค เมเจอร์ (Major Pentatonic Scale) เริ่มต้นสายตั้งแต่ 6-8 สาย โดยสายที่ 1 ตั้งสาย E และสายสุดท้ายจะเป็นสาย C

- สายเส้นที่ 1 เสียง E
- สายเส้นที่ 2 เสียง D
- สายเส้นที่ 3 เสียง C
- สายเส้นที่ 4 เสียง A
- สายเส้นที่ 5 เสียง G
- สายเส้นที่ 6 เสียง E คู่แปด
- สายเส้นที่ 7 เสียง D คู่แปด
- สายเส้นที่ 8 เสียง C คู่แปด

บันไดเสียง C เพนตาโทนิค เมเจอร์

บันไดเสียงเพนตาโทนิค ไมเนอร์ (Minor Pentatonic Scale) เริ่มต้นสายตั้งแต่ 6-8 สาย โดยสายที่ 1 ตั้งสาย

สายเส้นที่ 1 เสียง D

สายเส้นที่ 2 เสียง C

สายเส้นที่ 3 เสียง A

สายเส้นที่ 4 เสียง G

สายเส้นที่ 5 เสียง E

สายเส้นที่ 6 เสียง D

สายเส้นที่ 7 เสียง C

สายเส้นที่ 8 เสียง A คู่แปด

บันไดเสียง A เพนตาโทนิค ไมเนอร์

วิธีการฝึกบรรเลงเตหน่ากุ

การวางเตหน่ากุ โดยทั่วไปจะขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้บรรเลง ส่วนมากจะวางไว้บนหน้าขาของผู้บรรเลง

นิ้วมือขวา

นิ้วหัวแม่มือ หมายถึง นิ้ว 1

นิ้วชี้ หมายถึง นิ้ว 2

นิ้วกลาง หมายถึง นิ้ว 3

นิ้วนาง หมายถึง นิ้ว 4

ทั้งนี้การใช้นิ้วมือขวาดีดเส้นนั้น รวมทั้งขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้บรรเลงอีกด้วย ซึ่งแต่เดิมนั้น ผู้บรรเลงไม่ได้มีการกำหนดนิ้วให้เป็นมาตรฐาน มือขวาจะดีดทำนองหรือคอร์ด

นิ้วมือซ้าย

นิ้วหัวแม่มือ หมายถึง นิ้ว 1 ซ้าย

ให้ผู้เรียนใช้มือซ้าย ให้นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อยแตะไว้ระหว่างลูกบิดของเตหน่ากุ ส่วนนิ้วหัวแม่มือหรือนิ้วที่ 1 สำหรับดีดเป็นเสียงเบสหรือส่วนที่ใช้ประสานกับทำนอง รวมทั้งเสียงโดรน

ภาพที่ 2 ลักษณะการวางนิ้วกับสาย

ภาพที่ 3 ลักษณะการวางนิ้วขวาและซ้าย

โน้ตเทคนิคการบรรเลงเตหน่ากู

บทเพลงสำหรับเตหน่ากูที่ใช้ฝึกเบื้องต้น

การบรรเลงเตหน่ากูสามารถที่จะบรรเลงบทเพลงทั่วไป ด้วยการตั้งสายให้เข้ากับเสียงดนตรีสากล ในบันไดเสียงที่ต้องการ

เพลงเตหน่ากู

2. ศึกษาแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงฯ

จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบันนี้ขาดการสืบทอด เนื่องจากโรงเรียนมีปัญหาด้านงบประมาณในการซื้อเตหน่ากู รวมทั้งงบประมาณด้านค่าตอบแทนผู้สอน จึงทำให้ไม่สามารถจ้างปราชญ์ชาวบ้านมาสอนได้ ทำให้เยาวชนที่เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในโรงเรียนไม่รู้จักเครื่องดนตรีเตหน่ากู นอกจากนั้นแล้ว ด้านการนับถือศาสนาเป็นสำคัญที่ทำให้เตหน่ากูไม่มีบทบาทหน้าที่ในพิธีกรรมและงานประเพณีต่างๆ ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งดนตรีจะอยู่ได้ต้องเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีจึงจะสามารถดำรงอยู่ได้ ทั้งนี้ผู้ที่บรรเลงเตหน่ากูได้เหลือเพียงอาจารย์พนา พัฒนาไพรวัลย์ อาจารย์ทองดี ชูระวร และอาจารย์โชโลมอล ซึ่งทั้ง 3 ท่านนี้ นับถือศาสนาคริสต์ ทำให้ไม่สามารถที่จะร่วมในประเพณีของชาวพุทธ ส่วนในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นำเครื่องดนตรีสากล เช่น กีตาร์ คีย์บอร์ด กลองชุด ใช้ประกอบพิธีทางศาสนาคริสต์ ทำให้เยาวชนที่นับถือคริสต์ศาสนาเห็นเฉพาะเครื่องดนตรีสากลที่ใช้ในโบสถ์ รวมทั้งสื่ออื่นๆ นั้นน่าสนใจว่าเครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยงเอง ดังนั้นการสืบทอดจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจจะทำให้เตหน่ากูสูญหายไปจากวัฒนธรรมกะเหรี่ยงของตำบลบ้านจันทร์ได้ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความคิดร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งได้ร่วมกันพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรกับครูสอนดนตรีเป็นชาวกะเหรี่ยงที่สอนในโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนา นอกจากนี้ยังจัดทำคู่มือการบรรเลงเตหน่ากู และโปรแกรมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อใช้ในการเรียนการสอน และสำหรับโรงเรียนที่ครูดนตรีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

การจัดหลักสูตรดนตรีท้องถิ่น

การจัดเครื่องดนตรีเตหน่ากูเข้าสู่หลักสูตรดนตรีท้องถิ่น เนื้อหาสำคัญของกลุ่มสาระดนตรี คือ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ และอื่นๆ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ การส่งเสริมวัฒนธรรมดนตรีเข้าสู่ระบบการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรในท้องถิ่นตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

การจัดแผนการเรียนรู้นี้ เมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี เครื่องดนตรี บทบาทหน้าที่ รูปแบบของจังหวะ ทำนอง องค์ประกอบของดนตรี ศัพท์ลัทธิของดนตรี วิธีการบรรเลงดนตรีและการแสดงพื้นเมือง การใช้และการรักษาเครื่องดนตรี อ่านและเขียนโน้ตไทยและโน้ตสากลในรูปแบบต่างๆ สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของบทเพลงหรือการบรรเลง สามารถใช้ดนตรีประกอบกิจกรรมทางนาฏศิลป์และอื่นๆ จากสาระการเรียนรู้ในส่วนของดนตรีท้องถิ่นได้ นำองค์ความรู้เรื่องเตหน่ากูสู่สาระการเรียนรู้ในหลักสูตร นอกจากนี้ยังสามารถนำเข้าสู่ชั่วโมงเพิ่มเติมหรือชั่วโมงชุมนุม

จัดอบรมการบรรเลงเตหน่ากู

จากการอบรมการบรรเลงเตหน่ากูของนักเรียนโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนา จำนวน 15 คน และอาจารย์ 1 คน โดยมีวิทยากรในการอบรมครั้งนี้คือ อาจารย์พนา พัฒนาไพรวัลย์ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความชำนาญด้านการบรรเลงเตหน่ากูเป็นที่ยอมรับของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เยาวชนกะเหรี่ยงได้รู้จักดนตรีของตนเอง และสามารถบรรเลงได้ในเบื้องต้น

3. แนวทางการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การปรับประยุกต์ใช้เพื่อเข้าสู่การท่องเที่ยว ด้วยวัฒนธรรมประเพณีชาวปกากะญอในตำบลบ้านจันทร์ มีความหลากหลาย ประเพณีของชาวตำบลบ้านจันทร์มีความผูกพันกับศาสนาหรือความเชื่อเป็นหลัก รวมทั้งพิธีกรรมที่ยังดำเนินอยู่อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าพิธีกรรมบางอย่างเริ่มหายไปทำให้มีผลกระทบไปถึงวัฒนธรรมอื่นด้วย

เตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีที่ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงทำนอง เสียงประสาน และจังหวะอยู่ในเครื่องเดียวกัน จึงมีแนวคิดในด้านการปรับประยุกต์ ดังนี้

1. การปรับประยุกต์ระหว่างเตหน่ากูกับการออกกำลังกายให้เกิดความกลมกลืนและจะทำให้น่าสนใจมากขึ้น
2. การนำเครื่องดนตรีเตหน่ากูให้เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีของชาวตำบลบ้านจันทร์ ทำให้การดำรงอยู่ของประเพณีและวัฒนธรรมดนตรียังคงสืบทอดต่อไป

3. การจัดโครงการอบรมการบรรเลงเตหน่ากู เพื่อเป็นแรงผลักดันให้กับเยาวชนชาวปกากะญอมีความสนใจในวัฒนธรรมของตนเอง

เมื่อประเพณีหรือพิธีกรรมบางอย่างเริ่มหายไปทำให้การนำเครื่องดนตรีที่เกี่ยวข้องกันเริ่มสูญหายไปด้วย รวมทั้งการขาดผู้สืบทอดย่อมเป็นการส่งสัญญาณของการสูญหายทางวัฒนธรรมดนตรี

การส่งเสริมการเล่นเตหน่ากูเพื่อเข้าสู่การท่องเที่ยวต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่อยู่ในตำบลบ้านจันทร์ จากการจัดกิจกรรมงานประเพณีและเทศกาลของชุมชนนั้นมีส่วนที่จะผลักดันให้เตหน่ากูหรือวัฒนธรรมอื่นยังคงดำรงอยู่ในตำบลบ้านจันทร์ โดยการนำออกมาเผยแพร่สู่สายตาของชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมงาน ดังนี้

1. การจัดเตหน่ากูเข้าร่วมในกิจกรรมของตำบลบ้านจันทร์
2. การประกวดการบรรเลงเตหน่ากูในรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบใหม่
3. การประกวดการนำเตหน่ากูเข้าร่วมกับวงดนตรีในรูปแบบร่วมสมัย (Contemporary)

ส่งเสริมในโครงการอนุรักษ์และส่งเสริมงานประเพณีโดยให้เตหน่ากูเข้าร่วม เช่น งานชาวเขาสัมพันธ์ หรืองานพิธีเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ ที่ทางวัดบ้านจันทร์ได้จัดขึ้น

ดังนั้น แนวทางการปรับปรุงยุคเตหน่ากู เพื่อเข้าสู่การท่องเที่ยวนั้นเป็นการเติมเต็มให้งานประเพณีมีความงดงามและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การอภิปรายผล

1. ศึกษาองค์ความรู้วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงฯ

เครื่องดนตรีเตหน่ากูเป็นเครื่องดนตรีที่พัฒนาตามศักยภาพของผู้บรรเลงตลอดเวลาที่รับใช้สังคม ทั้งทางด้านกายภาพของเครื่องดนตรีเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ รวมทั้งเพื่อเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่าที่จะถูกนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องดนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาวิธีการตั้งเสียง ให้เป็นระบบเพนตาโทนิค เมเจอร์ และเพนตาโทนิคไมเนอร์ ของดนตรีตะวันตก เพื่อรองรับการผสมผสานกับเครื่องดนตรีและบทเพลงอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ถือว่าเป็นการพัฒนาเพื่อให้เครื่องดนตรีเตหน่ากูได้ออกสู่วัฒนธรรมภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับบุลโน เนท์ (อ้างใน ธนพชร นุตสาระ, 2555: 12) กล่าวว่า ดนตรีมีความเท่าเทียมกัน ดนตรีเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมในขณะที่ยุควัฒนธรรมต่างๆ มีลักษณะแตกต่างกันออกไป และดนตรีเหล่านั้นสามารถบอกเล่าเรื่องราวความแตกต่างและเรื่องราวของคนในสังคมนั้นๆ ที่มีการสืบทอดแบบปากต่อปาก

2. ศึกษาแนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยงฯ

แนวทางอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีเตหน่ากูของชาวกะเหรี่ยง เครื่องดนตรีเตหน่ากูที่ไม่ได้รับความนิยมในการบรรเลงเหมือนเครื่องดนตรีตะวันตกเครื่องอื่นๆ ปัจจัยที่ทำให้เตหน่ากูไม่ได้รับความนิยมนั้นอาจเป็นเพราะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีของชาวกะเหรี่ยงเอง จึงทำให้ไม่ได้รับความนิยม

แนวทางอนุรักษ์เตหน่ากูอีกแนวทางหนึ่งคือ การนำเตหน่ากูเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี) ดังนั้นการจัดอบรมการบรรเลงเตหน่ากูให้กับนักเรียนและครูโรงเรียนมัธยมกล้าพัฒนา ถือได้ว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถเผยแพร่ให้เตหน่ากูมีพื้นที่ในการดำรงอยู่ ซึ่งเตหน่ากูถือว่าเป็นดนตรีที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง

ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีบุคลกลายนอกเข้าไปอาศัยอยู่และทำมาหากิน ทำให้พื้นที่นี้ได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ชาวบ้านที่รู้จักใช้สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โทรศัพท์ ตู้เย็น เครื่องเสียง รถยนต์ รวมทั้งการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนหนังสือในเมือง การเข้ามาเรียนหนังสือในเมืองทำให้เยาวชนปกากะญอได้รับทั้งทางด้านความรู้และวัฒนธรรมอื่นด้วยเช่นกัน ทำให้เยาวชนในพื้นที่เริ่มห่างไกลจากวัฒนธรรมที่เคยสืบทอดต่อกันมา แต่มีการรับรู้วัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างกับวัฒนธรรมดั้งเดิมจนเกิดการต่อต้านวัฒนธรรมเดิม

ทำให้วัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมดนตรี ซึ่งมีความสอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551: 6) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Culture Change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ซึ่งอาจแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. ความคิด (Idea) ได้แก่ ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์
2. การกระทำ (Behavior) ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกไปเป็นวิถีประชา (Folk Ways) จารีตประเพณี (Mores) และกฎหมาย (Laws)

3. วัตถุ (Material) ได้แก่ ส่วนที่เป็นวัตถุของวัฒนธรรม เช่น บ้านเรือน เครื่องใช้ เครื่องมือ เครื่องประดับ
แนวทางในการอนุรักษ์โดยการจัดอบรมการบรรเลงเตหนากู เพื่อให้องค์ความรู้ยังคงดำรงอยู่และได้รับการสืบทอด ผู้วิจัยบันทึกโน้ตดนตรีสากลและบันทึกประวัติที่เกี่ยวข้องและรายละเอียดอื่นๆ รวมทั้งได้จัดทำสารระเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบรรเลงเตหนากู เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ขึ้นมาใหม่อีกครั้ง

3. ศึกษาแนวทางการปรับประยุกต์วัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศให้ความสนใจ ตำบลบ้านจันทร์มีการจัดงานเทศกาลและมีที่พัก รีสอร์ท ร้านอาหาร เพื่อความสะดวก ของนักท่องเที่ยว การจัดงานเทศกาลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีรูปแบบที่หลากหลายกันออกไป แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือการนำวัฒนธรรมดนตรีเข้าไปเพื่อสร้างสีสันและเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์

เตหนากูเป็นเครื่องดนตรีที่มีความนุ่มนวลไพเราะ เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลอื่นๆ ได้ การนำเตหนากูเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงานเทศกาลของชนเผ่าสัมพันธ์ นอกจากนั้นยังสามารถบรรเลงกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ถือว่าเป็นการส่งเสริมเพื่อให้เตหนากูยังดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการนำเสนอ งาน รูปแบบของการปรับประยุกต์ให้เข้ากับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งอมรา พงศาพิชญ์ (2542: 16-17) อธิบายว่า การปรับตัว (Adaptation) เป็นความหมายของการปรับเปลี่ยนส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนเพื่อให้ความสัมพันธ์ลงตัว โดยพิจารณา ประเด็นดังต่อไปนี้

- การปรับตัวด้านองค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น วรรณคดี ดนตรี การแสดง และศิลปกรรม รวมทั้งสังคม วัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต ความเชื่อ ฯลฯ
 - องค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรมที่ร้อยประสานเข้าเป็นวัฒนธรรมที่เป็นองค์รวม มีลักษณะเฉพาะของแต่ละ สังคมวัฒนธรรม
 - การปฏิสัมพันธ์กับสังคมข้างเคียง หรือการค้นพบสิ่งใหม่ภายในสังคมของตนเองและทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน เพื่อความคงอยู่ของสังคมและวัฒนธรรมนั้นๆ
 - วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ องค์ประกอบแต่ละส่วนมีความหมายและสื่อความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างขวาง กว่าข้อเท็จจริง
 - การดำเนินชีวิตต้องดำเนินเป็นกลุ่ม การปรับเปลี่ยนสังคมวัฒนธรรม เป็นการปรับเปลี่ยนในกลุ่มมากกว่า ในระดับปัจเจกบุคคล การสืบทอดวัฒนธรรมต้องถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเป็นกลุ่ม การปรับตัวทางวัฒนธรรม จึงเป็นการปรับเปลี่ยนของกลุ่ม
 - พฤติกรรมของมนุษย์ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ไม่มีพฤติกรรมใดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้เลย
 - การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งมีกระบวนการและขั้นตอน
- การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีมนุษย์เป็นตัวควบคุมปรากฏการณ์นี้

นอกจากนั้นแล้ว การนำสิ่งที่มีอยู่เดิมทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม การนำเทหนาฏเข้าสู่การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นการจัดการทางด้านวัฒนธรรมที่มีเจ้าของชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและยังคงให้เครื่องดนตรีชนิดนี้ยังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2538: 80) กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึงวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของชุมชนที่ได้ปฏิบัติสั่งสมกันมา รวมทั้งความคิดต่างๆ ที่ตนได้กระทำ สร้างสม ถ่ายทอด และรักษาไว้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ที่อาจจะอยู่ในรูปของความรู้ การปฏิบัติ ความเชื่อ ตลอดจนวัตถุสิ่งของที่เกิดจากการคิดประดิษฐ์ และการกระทำของมนุษย์ที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิต การทำมาหากิน และระบบเศรษฐกิจ โดยได้จำแนกวิธีการทำงานพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนออกเป็น 3 แบบใหญ่ คือ

1. การนำเอาวัฒนธรรมดั้งเดิมในด้านรูปแบบและเนื้อหามาใช้ในงานพัฒนาโดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่ผลสำเร็จของงานพัฒนา
2. การถือเอาวัฒนธรรมเป็นเป้าหมายในตัวเอง เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนา
3. แนวทางการพัฒนาที่มีมิติของวัฒนธรรมสอดแทรกเป็นยาดำในเนื้องานทุกอย่าง โดยเฉพาะส่วนของคุณค่า วัฒนธรรมการทำงานพัฒนาแนววัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ควรจะหมายถึงการเคารพและเชื่อมั่นในศักยภาพพลังสร้างสรรค์ของชุมชน อันมีคุณค่าที่ดำรงเป็นพื้นฐานและในการศึกษาถึงแนววัฒนธรรมชุมชน ในงานพัฒนาควรพิจารณาในเนื้อหาและรูปแบบ 2 ประเภท คือ

3.1 ทศนะแบบการนำเอาวัฒนธรรมชุมชนเป็นเครื่องมือ โดยมองว่างานพัฒนาจะสามารถนำเอาวัฒนธรรมมาใช้ในลักษณะโครงการพัฒนา โดยเป็นเครื่องมือหรือวิธีการทำงานที่ตอบสนองกับผลประโยชน์และความต้องการของประชาชน และการทำงานพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ระบบคิด โลกทัศน์ ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมของประชาชน

3.2 ทศนะแบบโครงสร้าง ต้องมีความผูกพันอยู่กับโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรมการผลิต กระบวนการผลิต และผลผลิต โดยการผลิตวัฒนธรรมนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและบริบทต่างๆ ของสังคม

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวัฒนธรรมดนตรีชาวปกาเกอญอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทหนาฏ รวมทั้งการนำเทหนาฏมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นสิ่งจะทำให้ยังคงดำรงอยู่ของเทหนาฏได้ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมการบรรเลงเทหนาฏ

1. ควรจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระศิลปะ (ดนตรี) ของโรงเรียนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์
2. ควรมีการอนุรักษ์และส่งเสริมเทหนาฏ โดยส่งเสริมให้มีการสืบทอดจากปราชญ์ เพื่อนำไปใช้ในประเพณีของหมู่บ้าน
3. ด้านหน่วยงานรัฐ องค์การบริหารส่วนตำบล สมควรให้นำเทหนาฏเข้าสู่ประเพณีดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติกันมา รวมทั้งปรับประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย

1. ควรมีการศึกษาความแตกต่างของเทหนาฏในแต่ละพื้นที่ที่ยังมีการอนุรักษ์ไว้
2. ควรมีการวิจัยด้านวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเทหนาฏของชาวปกาเกอญอในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. 2538. **การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน: โดยถือนุชย์เป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: สมาคมทอริกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนาจัดพิมพ์.
- ชนพชร นุตสาระ. 2555. **มานุษยวิทยาดนตรี**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (เอกสารอัดสำเนา).
- ลักษณะกะเหรี่ยงในประเทศไทย**. ม.ป.ป.. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.baanjomyut.com/library/karen/14.html> (23 เมษายน 2557).
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2551. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. 2542. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.